

Ár 2013, þriðjudaginn 7. maí, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 12/2013**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 6. febrúar 2013, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 6. febrúar 2013. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 6. febrúar 2013, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 1. mars 2013. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 13. mars 2013, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 7. maí 2013.

II.

Málsatvik.

Þann 2. júní 2006 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 550.000, gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðili tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfinu.

Þann 7. júní 2006 var skjalið „Lánsumsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi nr. X“ undirritað. Umsækjandi um lán að fjárhæð kr. 550.000 var A. Láninu skyldi ráðstafað til greiðslu á debet-reikningi, skuldabréfi sem væri í innheimtu hjá lögfræðingi og Visa-skuld. Sóknaraðili var tilgreind ábyrgðarmaður. Gert var ráð fyrir greiðslumati á skjalinu en það hefur verið fyllt út með 0. Eftirfarandi var tekið fram: „Ef skuldaábyrgð eða veð er sett til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu einstaklings, ber fjármálafyrirtæki samkvæmt “Samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga” (dags. 1. nóv. 2001) að meta greiðslugetu greiðanda, nema ábyrgðarmaður óski skriflega eftir því að það verði ekki gert. Samkvæmt samkomulaginu er þó ávallt skylt að meta greiðslugetu skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000,-. Þó er hjónum eða fólki í óvígðri sambúð heimilt að leysa fjármálafyrirtæki undan skyldu

til greiðslumats, vegna ábyrgðar á skuldum hvors annars. Undirritaðir hafa kynnt sér upplýsingabækling bankans um sjálfskuldarábyrgðir.“ Neðan við umræddan texta var gert ráð fyrir að hakað væri við það hvort ráðgert væri að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán greiðanda hjá bankanum og að ábyrgðarmanni hefðu verið kynntar þær ráðagerðir. Þá voru reitir um að ekki væri óskað eftir greiðslumati eða að greiðslumat hefði verið framkvæmt og hvort að niðurstöður þess bentu til að greiðandi gæti efnt skuldbindingar sínar eða ekki. Hakaði sóknaraðili við að ekki væri óskað eftir greiðslumati.

Þann 7. júní 2006 keypti FF skuldabréf nr. X.

Fyrir liggur ódagsett skjal, „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi nr. Y “. Umsækjandi um lán að fjárhæð kr. 685.000 var A og sóknaraðili og B voru tilgreind ábyrgðarmenn. Ráðstafa skyldi láninu til að greiða upp lán nr. X og heimild nr. Z [sic] og setja hana svo á 0. Gert var ráð fyrir greiðslumati en það var fyllt út með 0. Eftirfarandi var tekið fram: „*Ef skuldaábyrgð eða veð er sett til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu einstaklings, ber fjármálafyrirtæki samkvæmt “Samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga” (dags. 1. nóv. 2001) að meta greiðslugetu greiðanda, nema ábyrgðarmaður óski skriflega eftir því að það verði ekki gert. Samkvæmt samkomulaginu er þó ávallt skylt að meta greiðslugetu skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000,-. Þó er hjónum eða fólki í óvígðri sambúð heimilt að leysa fjármálafyrirtæki undan skyldu til greiðslumats, vegna ábyrgðar á skuldum hvors annars. Undirritaðir hafa kynnt sér upplýsingabækling bankans um sjálfskuldarábyrgðir.*“ Neðan við umræddan texta var gert ráð fyrir að hakað væri við það hvort ráðgert væri að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán greiðanda hjá bankanum og að ábyrgðarmanni hefðu verið kynntar þær ráðagerðir. Þá voru reitir um að ekki væri óskað eftir greiðslumati eða að greiðslumat hefði verið framkvæmt og hvort að niðurstöður þess bentu til að greiðandi gæti efnt skuldbindingar sínar eða ekki. Hakaði sóknaraðili við að ekki væri óskað eftir greiðslumati.

Þann 24. apríl 2007 var skuldabréf nr. Y, að fjárhæð kr. 685.000, gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðili og B tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á láninu.

Þann 26. apríl 2007 var skuldabréf nr. X greitt upp eftir útgáfu skuldabréfs nr. Y.

Þann 10. október 2012 sendi umboðsmaður skuldara varnaraðila tölvupóst og óskaði eftir því að ábyrgðaryfirlýsing nr. Y yrði skoðuð og rökstudd afstaða tekin til gildis hennar. Varnaraðili kvað ábyrgðina gilda þann 11. október 2012.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 6. febrúar 2013.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst ógildingar á sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfi nr. X. Sóknaraðili telur varnaraðila hafa brotið gegn upplýsingaskyldu sinni, þar sem hún hafi ritað undir lánsúmsókn þar sem ekki hafi verið óskað eftir greiðslumati fimm dögum eftir að hún hafi skrifað undir skuldabréfið.

Vísar sóknaraðili máli sínu til stuðnings til 3. og 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Telur sóknaraðili að bankinn hafi brotið gegn öllum helstu skyldum sínum samkvæmt samkomulaginu og því verði að ógilda ábyrgð hennar á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936 um sammingsgerð, umboð og ógilda löggæringa.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfu sóknaraðila verði vísað frá. Til vara er þess krafist að kröfum sóknaraðila verði hafnað. Til þrautavara er þess krafist að ábyrgð sóknaraðila vegna skuldabréfs nr. Y verði eingöngu ógilt að hluta.

Varnaraðili bendir á að ljóst sé að það álitamál sem liggja fyrir í máli þessu bjóði upp á að annaðhvort verði horft á orðalag samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga eða til markmiðs þess. Varnaraðili telur réttast að horfa til meðferðar dómstóla. Hjá dómstólum hafi þeirri nálgun verið beitt að styðjast frekar við markmið samkomulagsins en orðalag þess þegar tekin sé afstaða til þess hvort að ábyrgð teljist gild eður ei.

Varnaraðili bendir á að lánveitandi geti sleppt því að greiðslumeta aðalskuldara svo lengi sem skrifleg yfirlýsing frá ábyrgðarmanni liggja fyrir. Það sé túlkun byggð á orðalagi samkomulagsins. Í dómi héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012 sé hins vegar eingöngu stuðst við það að undirskrift ábyrgðarmanns undir staðlaðan texta á lánskjöllum hafi verið fullnægjandi. Í dóminum hafi vissulega verið farið út fyrir það sem bókstafleg túlkun á samkomulaginu geri ráð fyrir. Engin skrifleg yfirlýsing þess efnis að ábyrgðarmaður hafi undanskilið lánveitandann þeirri skyldu að greiðslumeta aðalskuldarann hafi legið fyrir og sé það á skjön við 1. mgr. 3. gr. samkomulagsins. Horft hafi verið til þess að ábyrgðarmaðurinn hafi verið upplýstur um réttindi sín og skyldur og hafi skrifað undir og þannig verið talinn hafa afþakkað greiðslumat. Markmið samkomulagsins sé látið ráða frekar en bókstafleg túlkun á orðalagi þess.

Bendir varnaraðili einnig á dóm Hæstaréttar í máli nr. 116/2010. Telur varnaraðili ljóst samkvæmt bókstaflegri túlkun samkomulagsins hafi ábyrgðin talist ógild. Samkvæmt ákvæðum samkomulagsins eigi lántaki alltaf að greiðslumeta aðalskuldara sé lánsupphæðin hærri en kr. 1.000.000 og ábyrgðarmaður ekki maki aðalskuldara. Í umræddum dómi sé hins vegar horft til þess að ábyrgðarmaður, sem viðskiptafræðingur og fasteignasali, hafi átt að þekka réttindi sín og skyldur (svo hafi verið vísað í yfirlýsinguna og hún talin fela í sér að hann hafi gengist í ábyrgðina þrátt fyrir neikvæða greiðslugetu en það breyti því ekki að ekkert greiðslumat hafi verið framkvæmt) og þar af leiðandi hafi verið talið eðlilegt að ábyrgðin væri gild. Hér hafi því ekki verið stuðst við bókstaflega túlkun samkomulagsins, heldur horft á það hvort ábyrgðarmaðurinn hafi verið meðvitaður um réttindi sín. Ábyrgðin hafi verið talin gild þrátt fyrir að ábyrgðarveitingin væri á skjön við bókstaflega túlkun samkomulagsins. Hafi því frekar verið horft á markmið samkomulagsins, að tryggja að ábyrgðarmaður þekki réttindi sín og taki ákvörðun um að gerast ábyrgðarmaður á þeim grunni.

Vísar varnaraðili til þess að í dómi Hæstaréttar í máli nr. 343/2012 hafi reynt á 4. gr. samkomulagsins. Bendir varnaraðili á að ekki hafi verið sannað að veðsali hafi kynnt sér bækling um sjálfskuldarábyrgðir eða niðurstöðu greiðslumatsins en skv. bókstaflegri túlkun samkomulagsins sé um ógilda ábyrgð að ræða.

Varnaraðili telur að meðferð dómstóla landsins á svokölluðum ábyrgðarmálum gefi þá mynd að horft sé til markmiðs samkomulagsins, sem sett sé skýrt fram í skýrslu nefndar um ábyrgðarveitingar frá desember 1995. Markmið upphaflega samkomulagsins sem leitt hafi til setningar laga nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn hafi verið það að tryggja að ábyrgðarmenn tækju upplýsta ákvörðun áður en þeir gerðust ábyrgðarmenn eða veðsalar. Gildi ábyrgðar velti þannig ekki eingöngu á bókstaflegri túlkun samkomulagsins heldur því hvort að framkvæmdin að baki henni fullnægi markmiði þess.

Til stuðnings aðalkröfu sinni vísar varnaraðili til þess að kröfugerð sóknaraðila byggji á því að fella skuli niður ábyrgð á skuldabréfi sem greidd hafi verið upp. Sóknaraðili sé því ekki lengur ábyrgðarmaður á því bréfi. Sóknaraðili sé í raun eingöngu í ábyrgð vegna skuldabréfs nr. Y sem m.a. hafi verið ráðstafað til greiðslu á skuldabréfi nr. X. Ljóst sé að sóknaraðili krefjist þess ekki að ábyrgð vegna skuldabréfs nr. Y verði felld niður. Sökum framangreinds beri að vísa málinu frá.

Komi til þess að úrskurðarnefndin hafni frávísunarkröfu varnaraðila og kjósi að túlka kvörtun sóknaraðila þannig að þrátt fyrir þá ágalla sem séu á kvörtuninni megi túlka hana á þann veg að vilji sóknaraðila sé að ábyrgð vegna skuldabréfs nr. Y verði felld niður þar sem sóknaraðili telji ábyrgð vegna skuldabréfs nr. X ógildanlega. Til að stytta meðferð þessa máls leggur varnaraðili fram rök á móti framangreindri hugsanlegri túlkun á kvörtun sóknaraðila.

Varðandi lán nr. X vísar varnaraðili til þess að lánið hafi ekki verið greitt út fyrr en ábyrgðarmaður hafi kynnt sér réttindi sín sem fram hafi komið í bæklingi lánveitanda um sjálfskuldarábyrgðir. Lánsfjárhæðin hefði ekki verið greidd út fyrr en að tryggt hafi verið að ábyrgðarmaðurinn væri upplýstur um réttindi sín og skyldur. Af framangreindu sé því ljóst að upplýsingaskylda lánveitanda hafi verið uppfyllt. Af þeim sökum telur varnaraðili að um gilda ábyrgð sé að ræða.

Varnaraðili mótmælir þeim rökum að ábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. Y eigi rót sína að rekja til skuldabréfs nr. X (sem hafi verið gild). Sóknaraðili hafi á engan hátt sýnt fram á það enda hafi aðstæður í kringum útgáfu skuldabréfs nr. Y [sic] verið allt aðrar en í kringum útgáfu skuldabréfs nr. Y [sic]. Þótt skuldabréfin séu að svipaðri upphæð verði ekki litið fram hjá því að tveir ábyrgðarmenn tryggi endurgreiðslu skuldabréfsins á meðan eingöngu sóknaraðili ábyrgist fulla endurgreiðslu á skuldabréfi nr. X. Sóknaraðili hafi ekki sýnt fram á að hún hafi ákveðið að gerast ábyrgðarmaður vegna fyrri skuldbindinga sinna og verði ekki séð af fyrirliggjandi gögnum að svo hafi verið. Byggist sú nálgun á því að um sé að ræða svipaða lánsfjárhæð en tvo ábyrgðarmenn. Ekki verður séð að nauðsynlegt hafi verið að hafa tvo ábyrgðarmenn á skuldabréfi nr. Y þar sem árið áður hafi einn talist fullnægjandi trygging.

Varnaraðili vísar til þess að ekki reyni á gildi ábyrgðar vegna skuldabréfs nr. Y en ljóst sé að ákvæðum samkomulagsins hafi verið fylgt til hlítar. Miðað við viðbrögð umboðsmanns skuldara þá hafi varnaraðili og sóknaraðili verið sammála um að svo hafi verið.

Af framangreindu telur varnaraðili ljóst að um gildar ábyrgðir sé að ræða bæði hvað varði skuldabréf nr. X og Y. Sóknaraðili hafi verið að fullu upplýst um réttindi sín og skyldur skv. samkomulaginu. Hún hafi í báðum tilfellum kosið að undanþiggja lánveitanda þeirri skyldu að greiðslumeta aðalskuldarann og hafi lánið í hvorugu tilfellinu verið veitt fyrr en slík staðfesting hafi legið fyrir frá ábyrgðarmanninum. Þar

að auki þurfi að horfa til þess að við útgáfu skuldabréfs nr. Y hafi sóknaraðili valið að afþakka greiðslumat, vitandi að hún hafi haft rétt á að vita hvernig fjárhag greiðanda hafi verið háttað, en kosið samt sem áður, eftir að hafa kynnt sér réttindi sín í tvígang að afþakka greiðslumat. Gefi það til kynna að greiðslumat hefði ekki breytt afstöðu ábyrgðarmanns.

Til stuðnings þrautavarakröfu sinni vísar varnaraðili til þess að líkt og fram komi í fylgigögnum vegna skuldabréfs nr. Y þá hafi því verið ráðstafað á þann hátt að andvirði þess skuldabréfs, kr. 669.870 hafi verið ráðstafað inn á reikning útgefanda bréfsins og síðar hafi eftirstöðvar skuldabréfs nr. X kr. 609.910 verið greiddar þann 26. apríl 2007 og skuldabréfið því greitt að fullu. Eftirstöðvum skuldabréfs nr. Y hafi síðan verið ráðstafað í aðrar skuldir. Gerð sé sú krafa, telji nefndin að sóknaraðili hafi sýnt fram á tengsl milli ábyrgðarveitingar hennar á skuldabréfi nr. Y og ábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X og telji úrskurðarnefndin ábyrgð vegna skuldabréfs nr. X ógilda, að sá hluti skuldabréfs nr. Y sem ekki hafi verið nýttur til uppgreiðslu á skuldabréfi nr. X verði talin gild ábyrgðar m.t.t. verðtryggingar og vaxtaákvæða skuldabréfsins.

Varnaraðili telur að ljóst sé að hann hafi í máli þessu fylgt öllum þeim reglum er gilt hafi er ábyrgðir sóknaraðila hafi verið veittar og séu ábyrgðirnar því gildar í báðum tilfellum.

Varnaraðili bendir á önnur atriði sem horfa verði til við mat á gildi ábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X. Bendir varnaraðili á að láninu hafi verið haldið í skilum frá 3. júlí 2006 til 26. apríl 2007 og sé ljóst að aðalskuldari hafi greitt af skuldabréfinu staðfastlega uns það hafi verið greitt að fullu þann 26. apríl 2007. Þannig sé ljóst að engin vanskil hafi verið á bréfinu og gefi það til kynna að markmiði samkomulagsins hafi verið náð. Þar að auki sjáist af framangreindu að lánveitingin hafi verið í samræmi við greiðslugetu greiðanda líkt og kveðið sé á um í samkomulaginu.

Vísar varnaraðili til þess að í viðskiptasamböndum líkt og því sem um ræði í máli þessu séu réttindi aðila samningsins skilyrt, þ.e. skuldari fái ekki lánið greitt nema hann riti undir tilskilin skjöl og útvegi ábyrgðarmann, en við það eignist lántakinn kröfu á hendur lánveitanda um lánsfjárhæð í samræmi við efni skuldabréfsins. Lánveitandinn eignist kröfu á hendur lántaka og ábyrgðarmanni þegar hann hafi uppfyllt sinn hluta samkomulagsins, þ.e. afhent fjárhæðina eða keypt skuldabréfið. Þangað til sú greiðsla hafi átt sér stað eigi lánveitandinn ekki kröfu á hendur lántakanum og ábyrgðarmanninum. Varnaraðili telur það heldur sérstakt að miða við að kröfuhafi eignist endurgreiðslukröfu á hendur lántaka án þess að veita honum lánið, þannig að hvorki endurgreiðsluskylda né ábyrgð ábyrgðarmanns hafi verið orðnar virkar. Gagnkvæm samningssambönd líkt og það sem liggja að baki lánveitingu vegna skuldabréfs nr. X krefjist þess að báðir aðilar uppfylli skyldur sínar til að eiga kröfu á hendur hinum. Framangreint hafi komið fram í dómi héraðsdóms Norðurlands eystra nr. Y-1/2013.

Varnaraðili byggir einnig á því að ábyrgðarmaður hafi sýnt af sér tómlæti með því að gera ekki athugasemd við ábyrgðarveitingu vegna skuldabréfs nr. X. Kvörtunin hafi verið lögð fram 6 árum eftir útgáfu skuldabréfsins og fimm árum eftir að það hafi verið greitt að fullu. Vísar varnaraðili til dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-4871/2011.

Af öllu framangreindu telur varnaraðili að hafna eigi kröfu sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Sóknaraðili krefst ógildingar á sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfi nr. X. Óumdeilt er að skuldabréf nr. X var greitt upp þann 26. apríl 2007 með útgáfu skuldabréfs nr. Y. Eðli máls samkvæmt verður sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. X því ekki felld niður.

Krafa sóknaraðila er þannig alveg afdráttarlaus. Ekki er unnt að líta svo á að í kröfugerð sóknaraðila fyrir nefndinni felist krafa um ógildingu annarra krafna eða sjálfskuldarábyrgða. Samkvæmt þessu verður ekki hjá því komist að hafna kröfu sóknaraðila, enda verður ábyrgðin ekki ógilt eftir uppgreiðslu skuldabréfsins, sbr. úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 122/2012.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 7. maí 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug B. Ólafsdóttir